

GYERMEKJOGI JELENTÉS

GYERMEKJOGI JELENTÉS 2016

Vezetői összefoglaló

Készítette:
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

www.hintalovon.hu

A teljes jelentés [itt](#) letölthető

Milyen volt 2016-ban gyereknek lenni Magyarországon?

Izgalmas év volt 2016, és nagyon sokat beszéltünk a gyerekekről, foglalkoztunk az őket érintő kérdésekkel, bár csak ritkán pozitív kicsengéssel. Általában az aggodalom hangján szólaltunk meg, ha gyerekekről volt szó, ami 2016-ban főként három nagy téma köré szerveződött: oktatás, gyermekszegénység, gyermekbántalmazás.

A **magyar közoktatási rendszer** 2016-ban rég nem látott izgalmakat okozott mindenkinek gyerekektől a pedagógusokon és szülőkön át a politikusokig. Januárban mozgalom indult a minőségi oktatásért, a diákok iskolai reformokért tüntettek, és szolidaritást vállaltak a tanárokkal. Végül az évet a decemberben nyilvánosságra hozott PISA-teszt eredménye zárta, aminek tanúsága szerint amióta mérjük az oktatás minőségét, még soha nem volt ilyen rossz a helyzet, mint most.

Az oktatási kérdésekben 2016-ban egyszerre volt jelen a gyerekek joga a minőségi oktatáshoz, az iskolai terhek kérdése (és ennek hatása a gyerekek alapvető jogára a pihenéshez és szabadidőhöz), valamint az, hogy a gyerekeket megilleti-e a jog a saját ügyeikben való aktív részvételre és tiltakozásra (egyesülésre, gyülekezésre, véleménynyilvánításra – kockás ing viselésére).

2016 másik nagy (visszatérő) témája a **gyermekszegénység** volt, és olyan területeken kapott hangsúlyt, mint a gyermekéhezés (közétkeztetés helyzete), a gyerek joga a szociális biztonságra (az elszegényedő társadalom, a jövedelmi szegénység problémája); de megjelent a szegénység és a nélkülözés oktatási rendszerhez köthető dimenziója is. A magyar iskolarendszer ugyanis a 2016-ban napvilágot látott kutatási eredmények szerint növeli a társadalmi különbségeket, és a szegénységben élő mintegy 150–200 ezer gyerek nem jut hozzá minőségi oktatáshoz.

Míg az oktatás területén 2016-ban egy többé-kevésbé nyílt vita zajlott a problémákról, addig a gyermekszegénységnél részben a sötétben tapogatóztunk. 2016-ra önmagának a gyermekszegénység mértékének megítélése is ellentmondássá vált. Kutatások szerint a relatív jövedelmi szegénységben élő gyerekek aránya mérséklődik 2015-től, de a 2016-os hivatalos kommunikációban megjelenő, a hátrányos helyzetű gyerekek számának megfeleződéséről szóló adatokat óvatosan kezelte a szakma. Ennek oka részben az, hogy a javuló statisztikában a szakemberek nemcsak a gyereket nevelő háztartások javuló anyagi helyzetét látják, hanem a statisztikai kategóriák és besorolás megváltozását is.

A gyerekek „eltűnése” a rendszerekből, statisztikákból a gyermekszegénység mellett a gyermekvédelemben is megjelent problémaként. A Központi Statisztikai Hivatal 2016-ban nyilvánosságra hozott adatai szerint a **veszélyeztettként** nyilvántartott gyerekek száma 50 ezer fővel csökkent, aminek oka az elemzések szerint nem a helyzet javulása, hanem az, hogy a gyermekvédelmi rendszer korábbi átalakítása miatt elsősorban a kistelepüléseken élő gyerekek veszélyeztetett helyzete észrevétlen

marad.

Nem kérdés, hogy a gyermekszegénységet gyermekjogi problémának kell tekinteni, ahogy az sem kérdés, hogy a gyerekek egészséges fejlődéséhez nemcsak a megfelelő minőségű táplálkozás, a szociális biztonság és a képességek fejlesztésére hivatott, jó minőségű oktatáshoz való hozzáférés szükséges, hanem az erőszakmentes gyermekkor is.

A **gyermekbántalmazás** területén 2016-ban az intézményekben (gyermekotthonokban, óvodákban, iskolákban) elkövetett erőszakok, a szakemberek és szülők felelősségének kérdése, valamint a szexuális erőszak és megelőzhetőségének témája merült fel leggyakrabban. 2016-ban sokkolt minket a bicskei jó hírű gyermekotthon igazgatójával szembeni szexuális visszaélés vádja, egy 2 éves kislány sérelmére elkövetett szexuális erőszak, ombudsmani jelentések összekötözött kezű és szekrénybe zárt gyerekekről vagy a halálra éheztetett gyerek ügyében megállapítható szakmai felelősségről. A sok (igen erős médiavisszhangot kiváltó) ügy morális pánikot gerjesztett, amire válaszul jogszabály-módosítás született. Azonban a szakma nem ezt értékelte legpozitívabban 2016-ban, hanem az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiadott szakmai protokollokat a gyermekbántalmazási ügyek jobb kezelésére.

A 2016-ot legerősebben meghatározó mindhárom gyermekjogi kérdésnél különösen fontos a **roma** gyerekek és családok sérülékenységének értékelése. A magyarországi roma gyerekek oktatási rendszeren belüli helyzetének és az őket sújtó iskolai elkülönítéseknek a tarthatatlanságát 2016-ban az Európai Unió is kimondta. Nem kérdés, hogy mind a szegénység, mind pedig a veszélyeztetettség (és annak megítélése) a roma gyerekek esetében komoly kihívást jelent.

Visszatérve az eredeti kérdésünkre, hogy vajon **milyen volt 2016-ban gyerekek lenni Magyarországon**, azt mondhatjuk: vitákkal teljes. Nagyon kevés gyermekjogi ügyben volt egyetértés a társadalomban, a szakmában vagy a politikai döntéshozók között. A közéletet uraló általános szembenállás itt is megmutatkozott, ami egyrészt természetes (hiszen a gyerekek és a gyermekjogok nincsenek burokokban, minden ugyanúgy hat rájuk, mint a társadalom többi tagjára). Másrészt az is látható, hogy a gyerekek jönnek ki legrosszabbul az ilyen típusú szembenállásból – pontosan úgy, mintha egymással vitában álló elvált szülők gyerekeiről beszélénk. Kétségteljesen sérül a gyerek érdeke, joga, ha olyan alapvető kérdésekben sem tudunk megegyezni, minthogy mi az iskola feladata, hány gyerek él szegénységben, vagy bántalmazásnak számít-e a gyerekverés, és ha igen, mit kell tenni, ha előfordul.

A fenti, meghatározó dilemmák mellett sok egyéb kérdésről is szól a jelentés, így például az **„úton lévő gyerekek” helyzetéről**, akik 2016-ban már jelentősen kisebb számban, de megjelentek a magyar határokon, akiket a sokszor több ezer kilométeres vándorlásuk során megannyi fájdalom, félelem, trauma ért, és akiket Magyarország elsősorban „migránsnak” tekint, és nem gyerekeknek.

Az ő jogi helyzetükben 2016-ban nem történt változás, és a médiamegjelenések sem rájuk voltak kihegyezve. Mégis fontosnak éreztük, hogy a kísérő nélküli kiskorúak és a menedékkérő gyerekek problémája megjelenjen a 2016. évről szóló jelentésben. Az arról az évről szóló jelentésben, amikor a köztereket, a médiát és a mindennapi beszélgetéseket is alapvetően tematizálta a „Tudta?” kampány és a dilemma, hogy vajon mi a jó reakció a menekültkérdésre. Azt gondoljuk, hogy az erre adott válasz ki fog hatni a saját gyerekeinkre, és hogy ennek a vitának a jellege, minősége, a használt szavak és érvek a gyermekkor részévé váltak 2016-ban.